

Pædagogisk læreplan for Krudtuglen

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for personalets pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner i relation til de intentioner, mål og krav, som fremgår af Dagtilbudsloven. I teksten finder du løbende links til supplerende informationer på vores og andre relevante hjemmesider.

Læreplanen er et fagligt dokument, hvor du som læser får et kig ind i det pædagogfaglige rum. Efter hvert afsnit indsætter vi beskrivelser, hvor du kan læse om, hvordan personalet omsætter den pædagogiske læreplans intentioner og mål i praksis. Du vil her blive præsenteret for to pædagogiske værktøjer *Miniprojektbeskrivelser* og *Praksisfortællinger*, som personalet bruger i arbejdet med pædagogisk læreplanlægning.

Et *Miniprojekt* er en handling eller et forløb, som sættes i gang af en eller flere pædagogiske medarbejdere, med henblik på at planlægge, undersøge, evaluere og udvikle pædagogisk praksis. *Praksisfortællinger* er fortællinger om udvalgte episoder fra pædagogisk praksis, fortalt af pædagogiske medarbejdere, med henblik på at formidle, undersøge og udvikle den pædagogiske praksis. Formålet med at bruge disse værktøjer er, at realisere det pædagogiske grundlag og mål i den pædagogiske læreplan.

Gennem personalets beskrivelser får du mulighed for, at følge deres overvejelser og valg, når de udvikler og udfolder pædagogikken inden for læreplanens forskellige områder og temaer. Vores pædagogiske læreplan opdateres løbende med nye projekter og fortællinger fra praksis.

Vi håber du finder relevant viden og indsigt undervejs – rigtig god læselyst!

Dette er et materiale fra Faaborg-Midtfyn Kommune.

Der er hentet inspiration fra Børne- og Undervisningsministeriets "Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold" samt "Skabelon til pædagogisk læreplan".

Miniprojektskabelonen er udarbejdet i samarbejde med UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole.

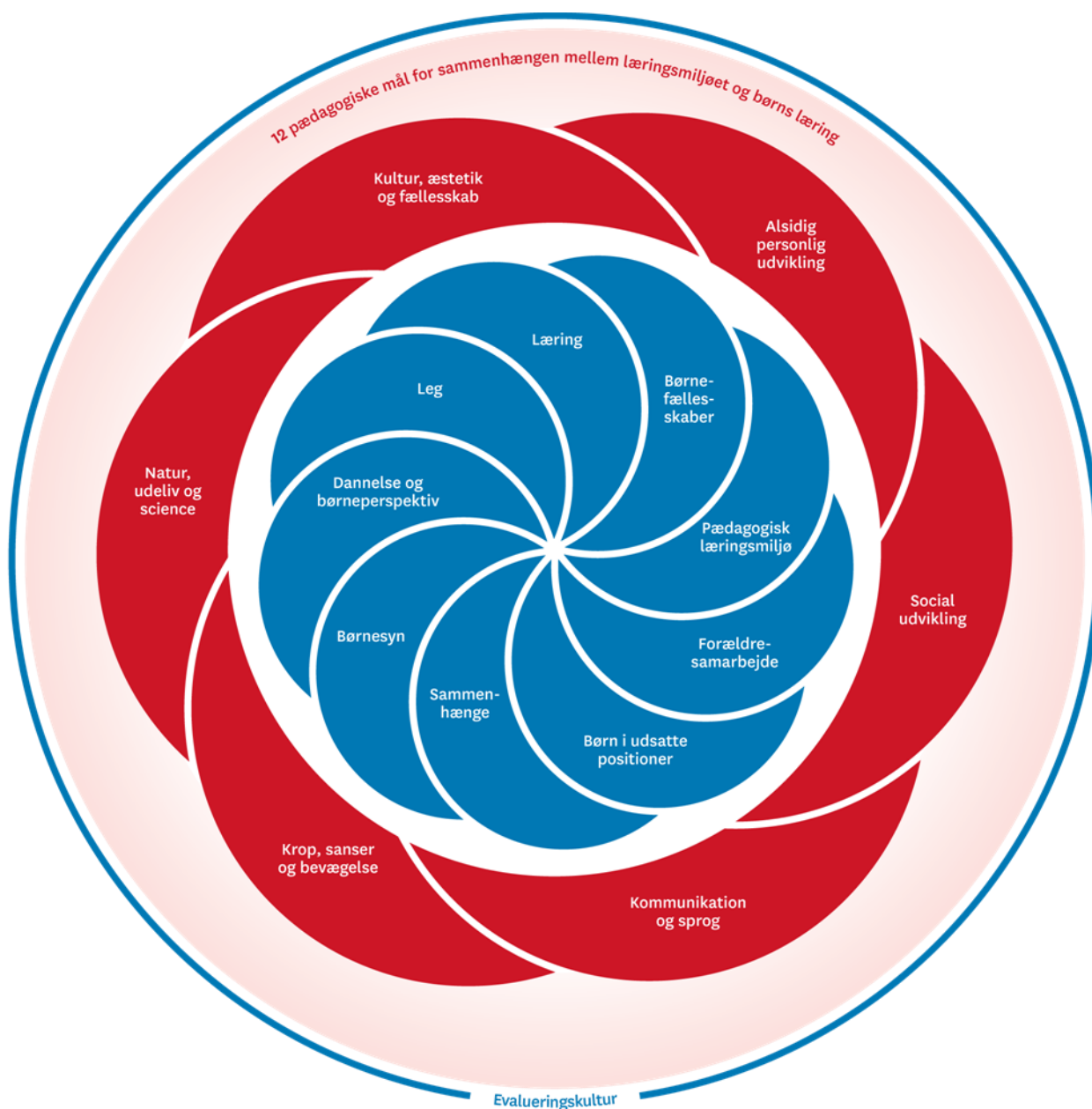
Skabelon til praksisfortællinger er udarbejdet med inspiration fra "Pædagogens grundfaglighed -Grundbog til pædagoguddannelsen", DAFOLO.

Indhold

Pædagogisk læreplan for Krudtuglen	1
Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan	4
Hvem er vi?.....	6
Pædagogisk grundlag.....	7
Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	8
Praksisfortællingens kyllingemor og februar 2020	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.10
Pædagogisk læringsmiljø.....	12
Miniprojekt: Borddækning oktober 2019.....	13
Evaluering af Miniprojektet.....	14
Afslutning i vuggestuen – når barnet skal i børnehave november 2019	15
Analyse og fortolkning.....	16
Samarbejde med forældre om børns læring.....	17
Praksisfortællingens arbejdsdag og maj 2020	17
Børn i udsatte positioner	18
Praksisfortælling eksempel på arbejdet med et udsat barn og 2019	18
Sammenhængende børneliv	19
Praksisfortællingens tegnediktat og januar2020.....	20
Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan.....	21
Inddragelse af lokalsamfundet	21
Praksisfortælling: Tur til alpakaerne januar 2020	21
Analyse og fortolkning.....	22
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	23
Praksisfortællingens slåskultur og 2020	23
Evaluering af Miniprojektet.....	24
De seks læreplanstemaer	25
Alsidig personlig udvikling	26
Praksisfortælling: Køkkenleg i vuggestuen januar 2020.....	28
Analyse og fortolkning.....	28
Social udvikling	32
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	32
Praksisfortællingens rundkreds februar 2020	33
Kommunikation og sprog	34
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	34
Sangkuffert september 2019.....	38

Evaluering af Miniprojektet.....	39
Krop, sanser og bevægelse.....	42
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	42
Praksisfortællingen: Sanseuge juni 2019.....	45
Analyse og fortolkning.....	46
Natur, udeliv og science	48
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	48
Miniprojektets spire og april 2020	49
Kultur, æstetik og fællesskab	50
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	50
Praksisfortælling: Fastelavnsdynt februar 2020.....	53
Analyse og fortolkning.....	54
Evalueringskultur	55
Hvordan skaber vi en evalueringskultur?	55
Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan?	55

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der løbende til publikationen.

I Faaborg-Midtfyn kommune har vi udviklet et værktøj - *Læringsblomsten*, som hjælper os med, at holde styr på temaer og mål i den pædagogiske læreplan. Det gælder både når vi planlægger vores hverdag med børnene, samt når vi reflekterer over sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer, vi skaber, og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Her kan du få en præsentation af [Læringsblomsten](#)

Læringsblomsten findes også i en papirudgave, som du kan se et eksemplar af, hvis du henvender dig til personalet i vores dagtilbud.

Vi anvender blandt andet Læringsblomsten, når vi arbejder med *Miniprojekter* og *Praksisfortællinger*. Læringsblomsten giver os et overblik, når vi skal forholde os til læreplanens 6 indholdstemaer, samt de 12 mål for sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Temaer og mål er fastlagt via lovgivningen, og således fælles for alle dagtilbud i landet.

Hvis du vil vide mere om, hvordan personale og bestyrelser er blevet klædt på til at styrke arbejdet med pædagogisk læreplanlægning, kan du finde yderligere information på [Faaborg-Midtfyn Kommunes hjemmeside](#)

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold.

Krudtuglen er en lille institution, som ligger i den lille by Krarup. Hvilket vil sige, at vi ligger ude på landet.

Hvad er så en lille institution. Jo, vi har plads til 15 vuggestuebørn og 24 børnehavebørn. Men vi har som udgangspunkt en holdning til, at der helst ikke skal være mere end 12 børn i vuggestuen. Når vi ikke er flere børn, så er vi en lille og hyggelig institution, hvor alle kender hinanden i de respektive afdelinger (mange også på tværs).

Det er utrolig vigtigt, at man som familie for følelsen af man bliver hørt og at man kan fornemme, at de forslag man kommer med kan ses i dagligdagen eller man for en forklaring på hvad der ligger til grund for, det ikke kan lade sig gøre. Det er også meget magtpålgende, at man føler vi tager godt imod når i aflever jeres barn/børn. Hvilket betyder, at der er en voksen som kommer og siger goddag. Det samme gælder selvfølgelig også i afhentningssituationen. **Vi vil forsøge at give hver enkelt familie den forestilling, at vi kun er til for dem.**

Vi arbejder ud fra at hvert enkelt barn er noget helt specielt. Det være sige med sine styrker og svagheder. Det vil sige, at vi understøtter barn ud fra det stærke sider og herigennem arbejder vi med at gøre de mindre stærke sider til stærke sider.

Hvis man opfatter barnet som en blomst, så skal den understøttes og gødes så den kan komme til at stå stærk og rank. Men den skal også kunne indgå i en buket og kræve sin ret, men samtidig give plads til de øvrige blomster så de også kan komme til deres ret og funkle.

Vi vægter tryghed, omsorg og selvstændighed. Legen er en forudsætning for, at vi lære og udvikler os.

Vi arbejder ud fra følgende teoretikere. John Dewey "læringen gennem handling", lev Vygotskij "nærmeste udviklingszone" Marte Meo " At bekræfte hinanden positivt".

Her finder I links til andre relevante oplysninger på vores hjemmeside

<https://www.alia.dk/krudtuglen/index.asp>

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Her beskriver vi, hvordan de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag kommer til udtryk hos os. De øvrige fire elementer i det pædagogiske grundlag skal fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan, så dem kan du læser mere om i de følgende afsnit.

Børnesyn:

I Krudtuglen ser vi på det enkelte barn som et unikt menneske. Vi lægger vægt på at det enkelte barn udvikler og styrker sine kompetencer. Vi tager udgangspunkt i barnets styrker og den vej arbejder vi os ind på barnets udfordringer, og derigennem arbejde med dem og styrke de udfordringer som barnet har. Vi lægger vægt på at barnet er med i en demokratisk proces, hvilket vil sige, at det er vigtigt at barnet bliver hørt og taget med på råd/ beslutninger. Dette er dog inde for en givet ramme fastsat af de voksne. Da vi mennesker er sociale individer, arbejder vi ud fra at alle børn skal være en del af et fællesskab. Vi mener også at det er ok at trække sig fra fællesskabet for en periode (kortere tid).

Dannelse og børneperspektiv:

Vi ser dannelse som et vigtigt redskab for at klare sig videre i livet. Det skal forstås som at vi vægter at man kan mærke sig selv og man får lov til at udvikle sig i eget tempo. Men man skal også kunne sætte sig selv og egne behov på hold i perioder og give plads til andre.

En vigtig del af dannelse er omsorg. Derfor er det vigtigt at man passer på hinanden, lytter til hinanden og er en god kammerat. Vi arbejder med børneperspektivet i vores samling/ rundkreds. Her hører vi og spørger børnene om hvad der rører sig og hvad de har på hjertet.

Leg:

Legen er den absolut vigtigste ting for at et barn kan udvikle sig. Barnet udvikler herigennem diverse færdigheder og sociale spilleregler. Al denne udvikling foregår gennem legen:

- Motorik
- Sprog
- Venskaber
- Sociale spilleregler
- Dannelse
- Demokrati

- Turtagning

Legen er den primære del i dagens gang. Gennem legen så styrkes de færdigheder som skal bruges for at blive klar til skole samt blive et helt menneske.

Læring:

Livet er en lang læring og dannelse. Læringen forgår konstant i de lege, aktiviteter og udfordringer som barnet er en del af i større eller mindre grad. Det er de voksnes opgave at sørge for, at alle børn bliver den bedste udgave af sig selv. Nogle børn har en jævn kurve for deres udvikling. Hvor i med andre børn skal understøttes mere for at få gang i den rette udvikling.

Ud over at de voksne sætter rammer for børnenes læring, er det også vigtigt at de voksne følger barnets spor og er medspiller på barnets/ børnenes ideer og tanker. Samt at de voksne og den vej rundt understøtter barnets læring.

Børnefællesskab:

Det er de voksnes opgave at sørge for at alle børn kommer med i et og helst rigtig mange børnefællesskaber. Vi som voksne sætter mange aktiviteter op for børnene som de skal deltage i, og i disse aktiviteter har vi fastsat rammerne for børnefællesskabet (hvem skal hvad, hvilke roller og hvem er der særlig fokus på i den pågældende aktivitet). Aktiviteterne kan have mange forskellige former alt efter hvad fokus er for den enkelte aktivitet. Gennem aktiviteter er der fokus på legen og dens betydning i sig selv og dens evne til at styrke barnet og udvikle dets dannelse. Det skal forstås således at barnet skal få en forståelse af sig selv gennem legen i børnefællesskabet. Eks. legen kyllingemor, her fastsætter de voksne rollerne og er med til at understøtte det enkelte barn i den rolle som de er blevet valgt til.

Vi mener også at børnene selv er gode til at danne børnefællesskaber og skaber gode relationer på kryds og tværs af alder og løn. Men det er givet at de voksne skal sørge for at understøtte børnenes leg, og sørge for at alle kommer med i disse fællesskaber.

Her finder du links til andre relevante oplysninger på vores hjemmeside om, hvordan vi forholder os til de fem centrale elementer.

<https://www.alia.dk/krudtuglen/vaerdigrundlag.asp>

Vi arbejder hele tiden med udvikle vores *Børnesyn*, samt syn på *Dannelse og børneperspektiv*, *Leg*, *Læring og Børnefællesskaber*. Efterhånden som vi arbejder med elementerne i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan de fem elementer bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene.

Hønemor 11. februar2020

Praksisfortælling: Kyllingemor

En gang i løbet af ugen går vi i gymnastiksalen hvor der er plads til at vi leger mere vilde lege. En af disse aktiviteter kan være "kyllingemor". Her er der et barn som er kyllingemoren, et barn er ræven og resten af børnene er kyllingerne. Kyllingemor kalder sine kyllinger hjem og så skal ræven fange dem, og spise dem. Når man er blevet spist af ræven, bliver man selv til en ræv. Når alle kyllinger er spist, er legen slut. Her kan vi som voksne vælge hvilke børn som skal have de forskellige roller for at styrke det enkelte barn. Det kan være det mere stille barn bliver valgt som kyllingemor, og det forsigtige barn bliver valgt som ræven. Der kan være mange andre kriterier for at blive valgt til de enkelte roller i legen. Barnet skal lære den pågældende legs væsen, hvilke vil sige at forstå de regler der er samt at være klar på de enkelte remser der er deri. Barnet skal også lære at udfører de beskeder som de modtager. Ræven skal lytte til de andres beskeder og løbe når kyllingerne bliver kaldt hjem. Her skal ræven lære at lægge en strategi for at fange så mange kyllinger som muligt.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Her beskriver vi, hvordan vi hele dagen skaber et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Når barnet starter i Krudtuglen tilbyder vi en struktureret dagligdag, som tager udgangspunkt i det enkelte barn. Vi kan få børn ind i alderen ½ år og op til 6 år. Vi er opdelt i en vuggestuegruppe og en børnehavegruppe. Hvor barnet kommer ind i et fællesskab, som passer til deres alderstrin.

Vi har en struktur som er som følger.

6 -8: morgenmad

8-9: leg/læring

9-10: rundkreds

10-11: voksenstyrede aktiviteter

11-12: madparker

12-14: legeplads

14-14.30: eftermiddagsmad

14.30- 17: leg og læring

Vi arbejder ud fra det enkelte barns styrker og kompetencer. Vi skaber forudsætningen for at alle børn kommer med i små som store fællesskaber. Vi er i tæt samarbejde og dialog med forældrene om dette.

Herunder ser I en illustration – Læringsmiljø-modellen. Den viser, hvilke elementer der tilsammen udgør det pædagogiske læringsmiljø: De daglige rutiner, vokseninitierede aktiviteter og børnekultur – holdt sammen af lege og fællesskaber.

Her finder I links til andre relevante oplysninger på vores hjemmeside.

<https://www.alia.dk/krudtuglen/traditioner.asp>

Vi arbejder hele tiden med udvikle vores *Pædagogisk Læringsmiljø*. Efterhånden som vi arbejder med læringsmiljøet i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi udvikler læringsmiljøet i vores hverdag sammen med børnene.

Rutiner

I vores pædagogiske dagligdag har vi mange forskellige rutiner. Rutiner skaber tryghed og trivsel hos børnene.

Børnene har brug for genkendelighed og stabilitet så de har ro til at udvikle sig. Derfor er det vigtigt at vi skaber rutiner i dagligdagen.

Børnene bliver dannet og udviklet igennem rutiner. Igennem rutiner kan vi lære dem selvhjulpenhed og hvordan man agere i forskellige dagligdags rutiner og situationer. Igennem rutiner skaber vi et pædagogisk læringsrum.

Vores rutiner er tilrettelagt ud fra børnenes perspektiv og deltagelse. F.eks. har vi hver dag morgensamling og her har vi en sangkuffert. Den indeholder 5 forskellige sange og et rim og rems. Der er rekvisitter eller billeder til hver sang. Hver sang har vi i 4 uger inden den bliver skiftet ud. Rutinen med sangkufferten er genkendeligt for dem og giver dem tryghed. De ved hvordan dagen starter hver dag. Ved at sangene er de samme over længere tid giver det bedre mulighed for børnene at lære og huske sangene, rekvisitterne er også med til at understøtte genkendeligheden.

Igennem rutiner kan børnene blive udfordret og de kan udforske og erfare.

Miniprojekt- Borddækning

Problemstilling: Vi vil gerne have at børnene bliver inddraget i vores faste rutine med borddækning. Her vil vi have fokus på dannelsen, da vi gerne vil lære børnene at vi hjælper hinanden og så vil vi udvikle deres sprog ved at lære dem begreber så som tallerkner, kop, gaffel osv.

Miniprojekt: Efter frugt, går et barn med en voksen ud og gør rullebordet klar til frokost. Først skal de hjælpe med at tømme rullebordet efter frugt. Dette gør de ved at hjælpe med at sætte i opvaskemaskinen. Så skal de dække rullebordet med tallerkner, kopper, glas, bestik, vandkander og en spand.

Når det er blevet spisetid, skal det samme barn med ud i køkkenet og hente rullebordet og hjælpe med at dække bord i vuggestuen.

Projektdeeltagere: Det pædagogiske personale i vuggestuen og de ældste børn der er mellem 2 og 3 år.

Børneperspektiver: Personlig udvikling hos børnene. Børnene får succesoplevelser og erfaring og de får følelsen af at være "stor". Genkendelighed som giver dem tryghed. Relation dannelse til de voksne.

Professionelt perspektiv: Vi forventer at se en interesse og nysgerrighed hos børnene, som giver dem motivationen for at deltage.

Vi lære at handle og agere ud fra hver enkelt barns udvikling og behov. F.eks. Når vi ar et barn med ude i køkkenet gør vi tingene på en måde. Når vi har et andet barn med, kan det være vi skal gøre tingene på en anden måde, da børnene lære og udvikler sig forskelligt og er på forskellige niveauer udviklingsmæssigt.

Viden og handlemåder: Vi kender børnene udviklingsniveau ud fra vores daglige kontakt med dem og observationer. Ud fra dette tilpasser vi hvordan vi lære barnet den daglige rutine omkring borddækning.

Plan for miniprojekt: Efter frugt, går et barn med en voksen ud og gør rullebordet klar til frokost. Først skal de hjælpe med at tømme rullebordet efter frugt. Dette gør de ved at hjælpe med at sætte i opvaskemaskinen. Så skal de dække rullebordet med tallerkner, kopper, glas, bestik, vandkander og en spand.

Når det er blevet spisetid, skal det samme barn med ud i køkkenet og hente rullebord og hjælpe med at dække bord i vuggestuen.

Vi vælger et nyt barn hver dag.

Vi vil dokumentere med billeder, observationer og en gang imellem en praksisfortælling på intra eller facebook. Det er børnenes handlinger og udvikling vi har fokus på ved dokumentationen.

Tidsramme: Om formiddagen efter frugt og når vi skal spise madpakker. Det foregår i køkkenet og i vuggestuen.

Projektet kører i 3 måneder.

Opfølgning: Den første måned vil vi følge op på vores 2 stuemøder. Efterfølgende vil det blive 1 gang om måneden på vores stuemøde.

Videndeling: På vores personalemøder og praksis fortællinger på intra. Og igennem vores daglige kontakt med forældrene.

Refleksioner i relation til leg og fællesskaber i forhold til vores miniprojekt om borddækning:

Leg: Børn lærer og udvikler sig igennem leg. Børn elsker også at få lov til at være med til og gøre nogle ting de måske oftest oplever de voksne gøre. For dem er praktiske opgaver eller rutiner som en leg for dem.

Derfor bliver vores daglige rutiner som omhandler borddækning også som en leg for dem.

F.eks. når de skal tage kopper fra skabet og sætte på rullebordet. Når de skal sætte i opvaskeren. Og når de får lov at køre med rullebordet. Vi voksne kan også være med til at skabe legen ved at have en dialog med børnene omkring blandt andet farverne på kopperne og ved at tælle hvor mange tallerkner vi skal bruge.

Fællesskaber: Børnene indgår i et fællesskab med de andre børn som også har været med til rutinen omkring borddækning. Her har de fået den samme oplevelse og nogle af de samme erfaringer. Og oplever derved at de er fælles om noget med nogle andre.

Børnene indgår også i et fællesskab med den voksne som de hjælper med borddækningen. Her sker der en tilknytning og en relation som er med til at barnet lære os at kende og vi lære barnet at kende.

Vokseninitierede aktiviteter:

Vi arbejder med børnenes forståelse for hinanden, når vi står ude i garderoben og skal have tøj på efter frokost (flyverdragter / eller andet på). Vi oplever et helvede når alle børn løber ud for at tage tøj på, på samme tid. Vi ønsker at skabe et miljø, hvor der for det enkelte barn bliver trygt og hyggeligt at være i. Vi tænker, vi fremadrettet sender børnene i små grupper af 4 børn ud i garderoben. Vi vil lave forskellige aktiviteter/lege fra frokostbordet og ud til garderoben. Det kunne være farvelege” alle dem med gule strømper må gå ud og vaske hænder” eller man skal ”gå som en krappe fra toilettet til garderoben”. Her vil der være en voksen klar, til at guide og hjælpende hånd hvor det behøves, samt beder de ældre børn om at hjælpe de yngste børn. Når børnene har fået deres tøj på, så går børnene ud på legepladsen efter aftale med den voksne i garderoben. Når de første børn er ved at være ude, beder den voksne i garderoben om en ny gruppe børn fra stue til garderoben. Der er selvfølgelig en voksen på stuen.

Vi vil køre projektet i 3 uger og vi vil evaluere hverdag skriftligt, samt lave en slut evaluering.

Vi vil se om vi er kommet i mål med at skabe en ny kultur ude i garderoben. Hvor der hersker ro, tryghed og omsorg.

Projektet er stoppet da covid-19. Vi vil gennemføre dette projekt når der igen kommer normale tilstande.

Børnekultur

Børnekultur er normer og værdier, oplevelser, udtryksformer, aktiviteter og fællesskab.

Børnekultur er et læringsrum hvor børnene oplever, udforsker, sanser og tilegner sig viden og erfaring om sig selv, hinanden, vores samfund og forskellige udtryksformer.

Igennem børnekultur udvikler børnene deres kreativitet, fantasi og nysgerrighed.

I vores pædagogiske arbejde kommer kulturen til udtryk igennem den måde vores dagligdag og rutiner er tilrettelagt, den måde vi er sammen på, forskellige aktiviteter i forhold til traditioner og begivenheder og forskellige udtryksformer så som sang og musik, billeder, bøger og klippe, klistre og male.

Praksisfortælling

Afslutning i vuggestuen – Når barnet skal i børnehave

Den sidste fredag i januar skal vi holde afslutning for en dreng der skal starte i børnehave.

Drengen ankom lidt i 9 sammen med hans forældre. Hans forældre har valgt at deltage i afslutningen.

Da de kommer ind på stuen, siger vi hej til dem og spørger drengen om han er klar til at holde afslutning. Han griner og siger ja. Derefter sætter vi os alle op til bordene.

Vi starter med goddag sang som vi plejer og derefter finder vi sang kufferten frem. Vi synger de sange vi har i kufferten. I denne periode synger vi Giraffen Gumle, Lille Peter Edderkop, Hasse hare, Jens Pettersens ko, Mariehønen evigglad og vores rim og rems, I min farmors hus.

Efter sang får drengen en gave som børnene og de voksne i vuggestuen har lavet. Det er en dækserviet med tegninger på den ene side og billeder af drengen fra hans tid i vuggestuen på den anden side.

Da vi giver ham gaven, siger han tak og smiler stort. Han pakker den forsigtigt op og bliver meget begejstret da han ser hvad det er. Han begynder ivrigt at snakke med sin mor og far om hvad der er på billederne. Vi kan tydeligt se at han er meget glad for gaven og han vil gerne blive ved med at kigge på den.

Vi spørger ham om han har noget med han gerne vil dele ud. Ja siger han og smiler og hopper ned fra stolen. Sammen med sin mor henter de det han har med ude i garderoben, hvorefter de går rundt til alle børnene og deler godteposerne ud.

Da det er blevet tid til at han skal hjem, pakker vi alle hans ting på hans plads i garderoben, hvorefter vi går ind i børnehaven og viser ham hans nye garderobeplads, så han er klar til at starte i børnehaven om mandagen.

Da vi siger farvel til ham får de voksne et stort knus af ham og han vinker og siger farvel til alle børnene.

Tilhørende refleksioner:

Leg: I vores fortælling om afslutningen kommer legen til udtryk flere steder. Først og fremmest ses legen i forbindelse med vores sangkuffert, hvor vi skal lege med de rekvisitter der er i den og hvor vi skal synge og lave fagter til de tilhørende sange.

Vi ser også legen i forbindelse med når drengen får en gave og når han deler noget ud. Her bruger børnene deres sanser, som kommer til udtryk i spænding, nysgerrighed, fantasi og glæde, hvad mon der er i pakken? Og hvad mon han deler ud?

Fællesskaber: Vi skaber et fællesskab, hvor alle børn og voksne deltager, når vi holder afslutning for de store børn i vuggestuen. Vi er fælles om skabe en god stemning og hygge, med sang, gave og noget at spise når vi holder afslutning og vi er fælles om at sige farvel på en god måde. Vi får en fælles kulturel oplevelse hvor vi opnår en fælles erfaring vi kan dele med hinanden.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Her finder I links til andre relevante oplysninger på vores hjemmeside.

Indsæt links til jeres hjemmeside med links-tekst der bedst muligt refererer til indholdet, der hvor I har beskrevet samarbejdet med forældre og bestyrelser

Vi arbejder hele tiden med udvikle vores *Samarbejde med forældre om børns læring*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan samarbejdet med forældrene er med til at sikre trivsel, læring, udvikling og dannelse for børnene.

Samarbejde med forældre om børns læring

Det er for Krudtuglen det vigtigste at man som forældre bliver set og hørt, samt at man for en oplevelse af at ens barn er det vigtigste i Krudtuglen.

Da vi ser vores forældre som en stor ressource i forhold til deres barn, og deres viden om Krudtuglen, så har vi en løbende dialog der handler om hvad forældre kan gøre hjemme og hvad vi kan gøre her for at styrke udviklingen. Vi har mange samarbejdsfaldere med forældrene, vi arbejder på at styrke forholdet mellem personale/ forældre og forældre/ forældre gennem forskellige fællesskaber og traditioner (forældrekaffe, arbejdsdag, konsultationer mm.). Vi holder løbende vores forældre orienteret om hvad der sker/ skal ske i Krudtuglen via vores intranet og Facebook.

Arbejdsdag:

Bestyrelsen fastsætter en dato for arbejdsdag i april/ maj måned. Når dato er kendt, offentliggøres den på vores intraside. 14 dage før melder forældrene sig til diverse opgaver. Har man som forældre ikke mulighed for at deltage den pågældende dag, er der nogen som spørger om de må komme en anden dag og lave noget. På selve dagen arbejder forældre, børn og personale med de valgte opgaver. Her bliver posen godt og grundigt rystet og man arbejder på kryds og tværs af huset. Vi spiser altid en fælles frokost som tager afsæt i hvad børnene kan lide. Arbejdsdagen er altid i tidsrummet 9-14, så man kender rammen for dagen. Dagens vigtigste opgave for dagen, er at forældrene knytter nye bånd og sætter ansigt på deres børns legekammeraters forældre. Samt vi som personale oplever forældrene i en anden rolle og visa versa. Endelig giver det børnene en kæmpe stolthed ”Det har jeg malet”, ”Det har far og mor gjort” mm.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Her finder I links til andre relevante oplysninger på vores hjemmeside.

Indsæt links til jeres hjemmeside med links-tekst der bedst muligt refererer til indholdet, der hvor I har beskrevet forebyggende indsatser m.v.

Vi arbejder hele tiden med udvikle vores *Arbejde med børn i udsatte positioner*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi skaber et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn lige muligheder for at deltage i hverdagens fællesskaber.

Udsatte positioner

Vi har fået et barn ind i Krudtuglen som intet sprog havde, samt stor mangel på sociale kompetencer. Vi startede med at holde et møde med PP/ dagplejekontoret og forældrene for at få et billede af hvor barnet var/ er.

Herefter blev der besluttet at talepædagogen skulle arbejde/ give råd til forældrene og os. Vi startede med at lære ham 5 ord, som både skulle øves hjemme og i Krudtuglen. Der blev arbejdet intenst med sproget i et halvt år. Her var intet at komme efter, hvilket vi også mente.

Barnet blev mødt af de øvrige børn med afvisninger, hvilket gjorde at barnet slog og de andre børn afviste endnu mere.

Eksempel på arbejdet:

Vi arbejdede hverdag med sproget i rundkredsen, spil og bøger. Vi styrede aktiviteterne med en lille gruppe jævnaldrende børn for at bygge et fællesskab op for barnet. Andre gange kobled vi ham ”på en igangværende leg (ikke selv for gruppen der allerede i gang). Jo mere sprog barnet havde og kunne give udtryk for hvad det ville jo hurtigere kom barnet ind i de sociale fællesskaber. I dag er barnet absolut optaget i fællesskabet og ikke længere i en udsat position.

Sammenhængende børneliv

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Her finder I links til andre relevante oplysninger på vores hjemmeside.

<https://www.alia.dk/krudtuglen/overgange.asp>

Vi arbejder hele tiden med at bidrage til et *Sammenhængende børneliv*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi sikrer sammenhæng i børnenes liv og læring, i overgangene mellem hjem, dagtilbud og skoler, samt hvordan vi tilrettelægger vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen.

Sammenhæng børneliv VG→BH

Overleveringsmøde:

Ca. 14 dage før barnet skal flytte fra vuggestue til børnehave afholder vi et møde med forældrene og personale fra henholdsvis vuggestuen og børnehaven. Vuggestuen fortæller og gennemgår overfor forældrene hvor barnet er udviklingsmæssigt og motorisk (tras og trasmo). Personalet fortæller på mødet hvad der er af udfordringer, og barnets ressourcer, samt sove og spisevaner.

Børnehaven fortæller om hvilke forventninger vi har til forældrene, når deres starter i børnehaven. Vi informerer om dagens gang og hvilke ting der vil ske når barnet starter i børnehaven. F.eks.

”Barnet bliver meget træt, da tempoet er meget højere”.

Forældrene fortæller om hvad der har været godt og skidt i vuggestuen, samt hvilke forventninger de har til børnehaven. Vi følger op på starten med en 3 måneders samtale for at vi sikre at forløbet køre på skinner.

Sammenhæng børneliv BH→skole

Da vi bor til leje på Krarup Friskole, er skolen en naturlig del af børnenes forståelse. Det vil sige, at man allerede fra vuggestuealderen kommer over på skolen og laver gymnastik hver fredag. Vi holder også vores juleamtam på skolen. I september måned går mellemgruppen og ældste gruppen over på skolen og er der i en times tid. Dette løber frem til nytår. Fra nytår frem til marts er

det kun ældste gruppen som kommer over på Krarup Friskole. Den sidste hverdag inden 1. april har vi lavet et ritual hvor børnehaven overdrager børnene til skolen. Vi afholder en overleveringssamtale i september med Krarup Friskole. Vi arbejder hver dag med at gøre de ældste klar til skolen, Det gør vi blandt andet i rundkredsen, ved at snakke dage, måneder, år, årstider, lytte, vente og sige noget i en stor samling. Vi laver yderligere tegnediktat samt general selvhjulpethed.

Tegnediktat:

Tegnediktat er en måde at arbejde på hvor man øver og styrker barnets skriftlige/ rettet opmærksomhed. Man øver at modtage et kollektivt budskab samt at udføre den. Vi sætter børnene ved et bord med ansigt ret frem mod tavlen. Hvert barn har et stykke papir foran sig klæbet fast på en plade..... har et støttekryds. Den voksne står ved tavlen med et papir hvorpå der også er et støttekryds. Den voksne har et ukendt forlæng, som børnene skal lave. Den voksne dikterer hvad der skal laves (cirkel, punkt, ret linje, krum linje eller vinkel). Når den voksne giver lov, laver barnet/ børnene det som der er blevet dikteret. Herefter lægges blyant indtil man får lov til at tegne næste instruks. Langsomt men sikkert får alle lavet flotte billeder. Man aviser ikke ud da det barnet har lavet er rigtigt for barnet. Børnene farvelægger bagefter billeder efter forskrift, men stopper når barnet mener det er færdigt.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Her finder I links til andre relevante oplysninger på vores hjemmeside.

<https://www.alia.dk/krudtuglen/samarbejdspartnere.asp>

Vi arbejder hele tiden med *Inddragelse af lokalsamfundet*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi inddrager lokalsamfundet i arbejdet med at skabe trygge og udviklende læringsmiljøer for børnene.

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi bruger ofte lokalsamfundets faciliteter som pædagogisk læringsrum, da det rummer mange muligheder for at vi kan styrke børnenes udvikling og lære dem om mange ting.

Vi er blandt andet omgivet af natur som giver os mulighed for at lære børnene om hvad der sker i naturen på de forskellige årstider og om forskellige insekter og krible, krable dyr. Der er også større dyr i vores nærområde så som høns, heste og alpakaer.

Vi kan også gå på gårdbesøg for at kigge på maskiner.

Vores lokalsamfund byder også på gode faciliteter hvor vi kan styrke og udfordre motorikken, blandt andet skolens gymnastiksal og grønne områder med bakker og forskelligt terræn.

Derudover tilbydes vuggestuen og de lokale dagplejer af menighedsrådet i samarbejde med musikskolen, et årligt musikforløb i kirken. Ligeledes bliver der også afholdt julegudstjeneste for os.

Praksisfortælling

Tur til Alpakaerne

Det er onsdag formiddag og vi gør børnene klar til vores gåtur.

Vi fortæller dem at vi skal ud og besøge alpakaerne. De største børn jubler og siger jaaaaa.

På turen over til alpakaerne går vi og snakker med børnene om alpakaerne. Vi spørger blandt andet om de tror alpakaerne bliver glade for at ses os når vi kommer derhen. Vi snakker også om hvad farve alpakaerne er og hvordan de ellers ser ud. En af de store drenge siger han synes de ligner får.

Da vi kommer ned til alpakaerne, får børnene travlt med at komme helt hen til hegnet og begynder straks at plukke græs som de vil give dem. De stikker også hænderne helt ind i hullerne på hegnet og vil prøve at æde dem.

De små der sidder i vognen, viser deres begejstring over at se alpakaerne ved at de smiler, peger og siger lyde.

Da vi går derfra, vinker børnene til alpakaerne og siger hej hej alpakaer!

Refleksioner til praksisfortællingen:

Turen til alpakaerne bruger vi som læringsrum for natur og udeliv. Her kan vi lære børnene om forskellige dyr og om det naturen byder på. Og så er det jo lidt usædvanligt for dem at møde alpakaer rundt om hjørnet, da det er et specielt dyr at have.

Vi bruger også turen til alpakaerne som et læringsrum for sprog og kommunikation. Vi snakker med børnene om det vi ser på turen og vi får en dialog med børnene omkring hvad det er for et dyr.

Læringsrum for krop, sanser og bevægelse bruger vi også turen til alpakaerne til. Først og fremmest får styrket deres grovmotorik når vi er ude at gå og de får lært noget om orienteringssansen når vi f.eks. skal over vejen. De oplever også forskellige følelser og kropslige fornemmelser, så som glæde, nysgerrighed, spænding og begejstring. De fleste af børnene har været med på tur til alpakaerne flere gange og derfor er det blevet genkendeligt for børnene og det har givet dem en form for tryghed, da de har fået en erfaring med hvad der skal ske og hvad det er for et dyr de kommer tæt på.

Turen er også med til at skabe et fællesskab. Vi oplever noget sammen på tværs af aldersgrupperne i vuggestuen, så vi kan dele noget erfaring med hinanden.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

- Vi sammensætter børnegruppen efter hvilken aktivitet der skal laves. Det vil sige, at vi arbejder ud fra at børnenes grupper skal være meget fleksible og omstillingsparate, for at opnå en så homogen børnegruppe som muligt.
- Vi arbejder ud fra det enkelte barns ståsted/ forudsætninger. Vi arbejder med barnets stærke sider og den vej igennem øges barnets selvopfattelse og giver barnet lyst til at arbejde med det som barnet finder svært.
- Vi taler ofte med børnene om hvad de synes har været sjovt eller kedeligt. Hvad de godt kunne tænke sig at lave, hvilke ture vi skal på, samt hvad vi skal spise til ”smør selv dagen”.
- For at børnene får en opfattelse af et børnefællesskab, så kræver det at man har det for øje hele tiden. Da et fællesskab er noget som man bygger op og holder ved lige. Det har vi altid med i overvejelserne i vores arbejde med børnene. De viser sig i vores rundkreds, spisesituationer, fri leg, vokseninitieret leg og øvrige aktiviteter. Hvilken tone ønsker vi der skal være i huset.

Vi har hele tiden fokus på *Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi inddrager børnenes oplevelser og perspektiver, når vi løbende vurderer og udvikler kvaliteten af børnemiljøet, som en del af arbejdet med at skabe trygge og udviklende læringsmiljøer.

Slås kultur

Vi ønsker også at børnene kommer til at mærke sig selv og sin krop. Gennem dette er håbet/ ønsket at man så bliver bedre til at passe på de andre som er med i legen, samt at holde det til en leg. Evt. selv trække sig hvis det bliver for vildt. Vi tænker at i starten/ den første periode er det en vokseninitieret leg, men slut målet er at det er en leg som børnene starter, og slutter.

Projektet skal køre for altid, men den voksenstyrede del vil være i en måned. Vi vil/ skal dagligt reflektere over om det fortsat giver mening med denne leg ud fra gruppens sammensætning. Efter 3 måneder er det planen at børnene selv går i gang med legen.

Vi har kaldt det en drengelig, men piger er absolut lige så velkomne. Slås kultur, samt at understøtte en legeform som er en vigtig del af at være dreng.

Vi vil lave miniprojektet som sætter fokus på en vigtig drengelig som vi oplever oftest, bliver stoppet da det er for vildt, larmende og farligt. Så vi vil lade et område ude på vores legeplads, hvor

det er ok at "slås"/ bryde/ tumle og være vild. Det er dog ikke med genstande og overfalde bagfra. Det vi vil opnå med dette projekt, er at der er nogle børn, som får en oplevelse af at det er ok at være vild/ larmende og stærk. Samt at det bryder med den ordentlighed som der ellers er en herskende kultur.

Evaluering:

Vi har løbende måtte huske børnene på de nævnte regler. Hvilket vi kommer til at skulle gøre løbende. Vi oplever aldrig at der kommer børn fra området grædende grundet det har været for vildt. Vi oplever at børnene er gode til at gå til og fra, alt efter hvem der er i gang. Vi oplever også at man tager hensyn til hinanden. Stor som lille pige/ dreng.

Projektet er blevet en succes, da børnene ofte leger der og man kan se at de hygger sig.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Som tidligere beskrevet, har vi i Faaborg-Midtfyn kommune udviklet et værktøj - *Læringsblomsten*, som hjælper os med at holde styr på de lovfastsatte temaer og mål i den pædagogiske læreplan, når vi planlægger vores hverdag med børnene og reflekterer over sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer vi skaber og børnenes læring.

Her kan du få en præsentation af [Læringsblomsten](#)

På de følgende sider folder vi læringsblomsten ud, idet vi gennemgår læreplanens 6 indholdstemaer og de 12 mål. Under hvert tema finder du eksempler på, hvad der kendetegner de læringsmiljøer, som personalet stræber efter at skabe, samt hvad børnene skal have mulighed for at opleve i deres hverdag sammen med kammerater og personale.

I afsnittet om evalueringskultur, kan I læse mere om, hvordan vi evaluerer vores pædagogiske praksis og følger op, så vores læringsmiljøer bedst muligt understøtter børnenes brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Alsidig personlig udvikling*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der er præget af omsorg og tryghed samt appellerer til nysgerrighed
- der understøtter samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale samt børn imellem
- hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter – på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at have mod på livet samt erfaringer med sociale positioner og demokratiske processer
- at være nysgerrige og føle sig trygge i verden, så de kan holde fast, prioritere og fordybe sig med tillid til egne potentialer
- at kunne engagere sig samt lege og deltage i forskellige fællesskaber, hvor de kan få hjælp til at regulere deres følelser og håndtere både med- og modgang

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på deres alsidige personlige udvikling.

Alsidige personlige udvikling

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

De pædagogiske mål:

Mål 1:

Vi behandler alle forskelligt for at behandle dem ens.

Vores fælles mål for alle børnene er at de så vidt muligt skal blive børnehaveklar, lære generelle færdigheder og opnå en begyndende dannelse i deres tid i vuggestuen.

Vejen dertil er forskelligt for alle børnene, da vi ser på hver enkelte barns udviklingszone og behov.

Vi tilrettelægger den pædagogiske dagligdag ud fra et fælles grundlag. Her inddrager vi det enkelte barn ud fra dets alder og færdigheder, samtidigt med at vi udfordrer dem så de hele tiden er i udvikling. På denne måde opnår barnet en tillid og troen på at det godt kan.

Eksempel, garderobesituationen:

Når vi skal ud får alle børn, uanset alder, deres overtøj ned på gulvet ved siden af dem. Her opfordrer vi dem til at prøve at tage det på.

Stort alle børnene udviser en nysgerrighed over for den opgave vi har stillet dem. Dette ser vi ved at både de små og de store udforsker tøjet. Udfordringen for dem ligger i at de selv skal prøve at tage tøjet på. Nogle af dem skal hjælpes og guides mere end andre. De lære ved at afspejle sig i hinanden og ved vores guidning.

Vi oplever ofte glæde og stolthed hos børnene når det lykkedes for dem at klare opgaven.

Mål 2: For at børnene kan udvikle deres alsidige personlige udvikling, er det vigtigt at vi igennem vores daglige pædagogiske arbejde skaber rammer som giver børnene omsorg, tryghed, oplevelser, gå på mod, stabilitet og gode sociale relationer, både til de andre børn og de voksne.

Vi er tilgængelige for børnene og vi ser deres behov ved at være der for dem.

En god indgangsvinkel til at skabe samspil og tilknytning til det enkelte barn og som vi bruger meget i vores dagligdag, er at vi ofte sidder nede på gulvet blandt børnene. Her er vi tilgængelige for børnene og her har de mulighed for at sidde på skødet af os, kramme, lege med os og vi kan guide og hjælpe dem med at danne relationer til de andre børn.

Igennem vores samspil med børnene og vores iagttagelser af dem opnår vi en viden om det enkelte barns behov og udvikling. Ud fra denne viden kan vi tilrettelægge og tilpasse hvordan vi skaber den bedst mulige udvikling for det enkelte barn.

Det fælles pædagogiske grundlag.

Børnesyn: Vi ser det enkelte barns behov. Alle deltager på lige fod ud fra deres kompetencer og udviklingsniveau. Vi giver plads til at det enkelte barn kan være medbestemmende i vores dagligdag og i vores pædagogiske aktiviteter. Barnets alsidige personlige udvikling bliver styrket når det bliver set og hørt.

Dette kommer blandt andet til udtryk ved vores daglige samling om formiddagen. Her deltager alle børnene, uanset deres alder og udviklingsniveau. Nogle sidder bare og lytter, nogle laver fagter og andre synger med. De deltager med det de kan.

Dannelse og børneperspektiv: Igennem vores pædagogiske arbejde og i vores daglige kontakt med børnene er vi med til at opbygge grundstenene for dannelse. Vi guider og støtter dem i at være sammen med andre på en god måde. Det vil sige vi lære dem blandt andet om at vise hensyn, dele legetøj, turtagning og at være rummelige over de andre børn. Vi lære dem også at sidde pænt ved bordet, være deltagende i aktiviteter og styrke deres selvhjulpenhed.

Vi tilrettelægger vores dagligdag så den tager udgangspunkt i børnegruppen. Dette gør vi ved at se på hvor de er udviklingsmæssigt og hvad der fanger deres interesse.

Leg: Vi ser den frie leg som et vigtigt redskab for børnene når de skal udvikle deres alsidige personlige udvikling. I den frie leg har børnene plads og rum til at bruge deres fantasi, deres nysgerrighed og til at gå efter deres lyst og behov.

Vi styrker også børnenes alsidige personlige udvikling igennem vokseninitieret lege og aktiviteter. Her kan vi styrke og udfordre dem. Vi kan også her støtte og guide dem til at indgå i parallelle lege og i rollelege.

Læring: Læringen der fremmer børnenes alsidige personlige udvikling, sker blandt andet igennem den erfaring børnene opnår ved deres deltagelse og engagement i de daglige rutiner, pædagogiske aktiviteter og i deres leg. Ved at indgå i fællesskaber med andre, kan de afspejle sig i hinanden, se hinandens forskelligheder, dele deres erfaring og inspirere hinanden til at lære og derved fremme deres alsidige personlige udvikling.

Børnefællesskaber: Ved deltagelse i børnefællesskaber opnår børnene sociale relationer der er med til at styrke deres alsidige personlige udvikling. Igennem relationerne kan de lære af hinanden, lære hvor deres grænser går, opbygge venskaber og opnå et fælles erfaringsgrundlag. Ved at være sammen med andre kan de udforske og blive udfordret.

Praksisfortælling

Køkkenleg i vuggestuen

En dag i vuggestuen havde vi voksne valgt at sidde på gulvet for at observere børnenes leg. Vi havde fundet kassen frem med køkken legetøj til dem.

Børnene starter med at tage mange af tingene op. Undervejs bliver der smagt på madvarerne og drukket af kopperne. Nogle af børnene vælger straks det legetøj de vil bruge og andre virker som om de lige skal finde ud af hvilke af køkkentingene de vil lege med.

2 af børnene står ved siden af hinanden og har gang i en parallel leg. De leger med hver deres køkkenting. Den ene sætter sine køkkenting på reolen hvor den anden er i gang med at smage på sin mad. De har ikke nogen kontakt med hinanden.

Nede på gulvet er 3 andre børn i fuld gang med at lege med hinanden. De skiftes til at smage på hinandens mad. Den ene af børnene, en dreng, siger "Uhm det smager godt". Herefter gentager de 2 andre børn det.

På et tidspunkt kommer drengen hen til en af de voksne og spørger om hun vil smage på hans pizza." Den er varm" siger han og puster på den og vil gerne have den voksne til at puste også. Da den voksne har smagt på pizzaen, går drengen tilbage til de 2 børn han legede med før.

Tilhørende refleksioner:

Selve aktiviteten er vokseninitieret da det er os der har bestemt legerekvisitterne. Børnene er dog medbestemmende i legen med køkkentingene i og med de selv sætter gang i legen. Her bruger de deres nysgerrighed og fantasi så legen udvikles.

Igennem legen kommer dannelsen i spil ved at de afspejler hinanden og turtagning hvor de skiftes til at smage på maden. De lærer også at dele legetøjet med hinanden.

Under aktiviteten ser vi både parallel leg og rolleleg. Parallel legen sker når børnene leger hver for sig ved siden af hinanden. Rollelegen er synlig imellem de 3 børn der leger sammen. Her skiftes de til at lave maden og til at smage på hinandens mad.

Børnene efterligner hverdagssituationer og derved sker der en læring i legen. De lærer også ved at se hvad de andre gør.

Igennem den pågældende aktivitet/leg dannes der børnefællesskaber. Der opbygges et børnefællesskab imellem de børn der leger sammen og et børnefællesskab for hele børnegruppen da de er fælles om at lege med det samme legetøj. Der opstår også et fællesskab med den voksne, som inviteres til leg af en dreng.

Vi kan se på børnene at det at lave mad er en genkendelig rutine. De ved man skal lave maden og smage på det bagefter. Den leg har de prøvet før og det at lave mad er en genkendelig situation fra deres hverdag.

Børnekulturen kommer til udtryk ved at alle børnene leger imellem og med hinanden på tværs af alder, køn og erfaring.

Den alsidige personlige udvikling sker blandt ved at børnene selv tager initiativ til legen og selv skaber den igennem deres fantasi og i deres samspil med de andre børn.

Ved deres deltagelse i legen udvikler de engagement igennem deres relationer med de andre børn og den voksne. Dette sker blandt andet når de andre gerne vil smage på maden de har lavet.

Aktiviteten/legen bidrager til at de skaber noget erfaring både fra de andre børn og af sig selv. Den bidrager også til at de kan blive udfordret og udforske sig selv og de andre børn. Derved bliver deres livsduelighed styrket.

Legen er med til at give børnene gåpåmod, i og med de kan være med på deres eget udviklingstrin. De kan selv mærke efter hvor deres grænser er og hvor meget og hvor lidt de har lyst til at deltage.

Børnene øver deres deltagelseskompetence ved både at iagttage hvad de andre børn gør og selv tage initiativ til at deltage i legen.

Refleksioner i forhold til de øvrige læreplanstemaer:

Krop, sanser og bevægelse: Via legen får de først fremmest styrket deres kropslige/sanselige indtryk og udtryk. De øver sig i at aflæse hinandens mimik og kropslige udtryk. F.eks. når barnet udtrykker at maden er varm eller når der kommer en reaktion fra de andre børn i samspillet.

Udover det får de også øvet deres finmotorik når de tager legetøjet op af kassen og når de "dækker op til mad".

Kommunikation og sprog: De lærer at kommunikere med hinanden igennem den leg de er i gang med at udforske og udvikle, både via talesprog og kropssprog. De lære også at lytte igennem den dialog de har med hinanden i legen.

Kultur, æstetik og fællesskab: Det æstetiske kommer til udtryk ved børnenes fantasi, kreativitet og nysgerrighed de viser igennem legen. Børnekulturen kommer til udtryk ved at alle børnene leger imellem og med hinanden på tværs af alder, køn og erfaring. Igennem den pågældende aktivitet/leg dannes der børnefællesskaber. Der opbygges et børnefællesskab imellem de børn der leger sammen og et børnefællesskab for hele børnegruppen da de er fælles om at lege med det samme legetøj. Der opstår også et fællesskab med den voksne, som inviteres til leg af en dreng.

Social udvikling: Igennem legen danner børnene relationer og udvikler empati. Igennem legen lære barnet at tage hensyn, udforske, møde modstand og anerkendelse i samspillet med de andre børn og de voksne. De lære at lege med hinanden.

28-09-2020

Natur, udeliv og science: Ved at udforske og undersøge de legeredskaber de har til rådighed, lære de blandt andet om størrelser, form og farver. Igennem fantasien og genkendelighed kan de også lade som om noget er koldt eller varmt.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Social udvikling*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der er inspirerende, udfordrende og foranderlige samt præget af leg og demokratiske praksisser med nærværende, vidende og nysgerrige voksne
- hvor alle er aktive medspillere og udviklere af fællesskaber i empatisk samspil med andre børn og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet
- hvor børnenes egne perspektiver inddrages og mødes med anerkendelse og respekt, når forskelligheder indgår som værdifulde for fællesskabet

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at blive mødt, respekteret og anerkendt, som dem de er i fællesskaber, hvor de kan udtrykke deres følelser og tanker og blive forstået
- at have gode venner og værdi i sig selv, når de deltager i fælles beslutninger og dannes i mødet med det, der er anderledes end dem selv

- at tage hensyn, eksperimentere, udforske, møde modstand og forskelligheder i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne
- at være kendte i og trygge ved lokalmiljøet samt bekendt med forskellige kulturtilbud og muligheder i området

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på deres sociale udvikling.

Vi voksne skaber rum indenfor, så der bliver plads og mulighed for at styrke børnenes leg og venskaber. Det gør vi konkret ved at lave små områder/ læringsmiljøer hvor børnenes/ barnets leg kan foregå. Vi voksne sætter ofte nogle børn sammen i en lille gruppe og viser dem muligheder for forskellige lege. Andre gange støtter vi en gruppe børn i deres lege ved at frede den, for andre børn. Vi understøtter også de små lege (med en aktivitet) et bestemt sted. Hvilket de må, hvis der er plads og det er muligt at lege legen det pågældende tidspunkt.

Rundkreds:

Vi har hver dag rundkreds. Her har vi en dialog med børnene om forskellige emner (weekenden, ansigtsmimik, farver ect.). Alle børn skiftes til at fortælle det de har på hjertet om det er et valgt emne eller ej. Nogen fortæller meget og andre lidt. Nogen har svært ved at vente på tur, og andre har svært ved at sige noget. Her er det den voksnes opgave at sørge for, at alle bliver hørt og føler at det de siger er rigtigt. I rundkredsen taler vi om dato, måned, årstider og årstal. Her er det vigtigste at man tør sige noget, mere ens at det er det rigtige. Man bliver spurgt når man rækker hånden på uanset om vi ved barnet kender svaret, men styrker barnet i at turde sige noget. Vi synger sange og siger rim og remser. Her er børnene med til at vælge sangene. Vi drøfter også med børnene hvilke akter de syntes er sjove og hvad vi skal lave på dagen eller på sigt. Børnene er også bestemmende i forhold til hvad vi skal have til middag og eftermiddagsmad.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Kommunikation og sprog*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- hvor voksne anvender et nuanceret og nærværende sprog samt sikrer alles mulighed for at indgå i sproglige samspil og dialoger på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund
- hvor alle har adgang til såvel analoge som digitale bøger, spil og skriveredskaber, som kan anvendes med og uden voksnes hjælp
- hvor de fysiske rammer giver plads til samtaler af høj kvalitet i leg, rutiner og planlagte aktiviteter, og voksne sikrer alle lige deltagelsesmuligheder ved at gå bagved, ved siden af eller foran i samvær og aktiviteter

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- positive, nærværende voksne og kammerater, der justerer deres opmærksomhed i forhold til dem og kammeraterne, mens de øver sig i at spørge, lytte og tilbyde relevante svar til hinanden

- erfaringer med at sprogliggøre deres tanker og behov og at være inddraget i det sociale samvær, så de opbygger stærke relationer på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund
- at både kroppen, talen og skriftsproget er i brug, når vi udforsker vores ideer, relationer og fælles omverden

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på deres kommunikation og sprog.

Kommunikation og sprog

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Mål 1: Kommunikation og sprog er en vigtig del i vores pædagogiske læringsmiljø. De fleste af vores børn i vuggestuen starter uden et talesprog på grund af deres alder. Derfor ligger en stor del af vores arbejde i at udvikle og understøtte børnenes sproglige kompetencer. Både i form af talesprog men også kropssproget.

Igennem kropssproget kan selv de helt små kommunikere med os. Børnene kan kommunikere deres behov til os ved hjælp af lyde, mimik, øjenkontakt og fagter. Og omvendt kan børnene aflæse os ved at se på vores ansigtsudtryk og lytte til vores ord.

I vores dagligdag lægger vi stor vægt på at sætte ord på ALT, derved giver vi børnene gode muligheder for at tilegne sig sproget og udvikle deres ordforråd. Børnene lærer også sproget igennem relationer med de andre børn. Både igennem deres leg med hinanden men også ved at afspejle/imitere hinanden.

Vi udvikler også deres sprog igennem vores daglige samling med sang, dialogisk læsning, pædagogiske aktiviteter og rutiner og hvis vi indimellem har en gruppe børn med sproglige udfordringer, etablerer vi også små sproggrupper.

Mål 2: Børnene tilegner sig sproglig erfaring med kommunikation ved at indgå i dialoger hvor de øver sig i at lytte, fortælle, stille spørgsmål og svare tilbage. Dette øver vi blandt andet ved dialogisk læsning og i vores daglige kontakt med børnene, f.eks. ved spisesituation. Her kan vi tale med børnene om hvad de har med i madpakken. Indbyrdes kan børnene også udvikle deres sproglige kompetencer. På tværs af deres alder kan de lære noget af hinanden igennem deres leg og deres små samtaler. Ved at børnene indgår i sociale fællesskaber, både med de andre børn men også med de voksne øver de sproget og kommunikation.

Vi har også stor fokus på de børn som har sproglige udfordringer. Vi inddrager dem og støtter dem til at indgå i samtaler og dialoger, med både de andre børn og de voksne.

Det fælles pædagogiske grundlag

Børnesyn: Et af de vigtigste redskaber børnene har til at udtrykke sig og vise deres behov er igennem sprog og kommunikation. Ved at vi lære at tyde deres kropssprog, mimik og lyde, kan vi aflæse hvad deres behov er og derved støtte op omkring deres udvikling og drage den rigtige omsorg for dem. Igennem deres sprog og kommunikation kan børnene udtrykke sig og sætte grænser og derved føle sig set og forstået.

Dannelse og børneperspektiv: I vores daglige arbejde med sprog og kommunikation tilrettelægger vi vores pædagogiske aktiviteter ud fra vores børnegruppe. Vi ser på hvor børnegruppen er i deres sproglige udvikling og ser på hvad deres interesse er og planlægger sproglige læringsrum ud fra dette. Som udgangspunkt tilbyder vi alle børnene i børnegruppen den samme sproglige aktivitet men da enkelte børn kan have behov for yderligere støtte til deres sproglige udvikling, arbejder vi også mere specifikt med det enkelte barn.

I forhold til dannelse er det vigtigt at børnene lære at bruge sproget og kommunikere når de skal vise deres grænser og når de siger fra over for de andre børn. Når børnene vil skabe kontakt til andre børn, er det også her vigtigt at de kan gøre det igennem sprog og kommunikation i stedet for f.eks. at slå.

Vi lære børnene at snakke pænt til hinanden også i konfliktsituationer. Det vil sige med en ordentlig tone og ingen grimme ord.

Leg: Sprog og kommunikation har stor betydning for børnenes leg. Igennem legen øver de rigtig meget sproget. Både talesprog og kropssprog. De bruger også sproget til at udvikle deres leg og til at invitere de andre børn til leg.

For de børn der har sproglige udfordringer, er legen også et vigtigt redskab, da den kan være med til at åbne op for lysten til at lære sproget.

En måde vi leger sproget ind, kan f.eks. være når vi leger køkkenleg med børnene. Her sætter vi voksne i samspil med børnene ord på det vi leger med og det vi gør i legen.

Læring: Læring og udvikling af sproget sker igennem pædagogiske aktiviteter, hverdagsituationer og rutiner, legen og fællesskaber.

Ved at vi sætter ord på alting, synger, giver børnene beskeder og snakker med børnene øver vi hele dagen igennem sproget med børnene og derved sker der en naturlig læring af sproget.

Nogle børn har brug for yderligere sprogstimulering. Dette gør vi blandt andet igennem øget dialogisk læsning og sproggrupper.

Børnefællesskaber: Det er vigtigt at vi pædagoger sørger for at børnene indgår i børnefællesskaber, både med det pædagogiske personale og andre børn og gerne på tværs af aldersgrupper, da fællesskab og sociale relationer er et vigtigt fundament for deres sproglige udvikling. I samspil med andre kan de lære og tilegne sig sproget igennem erfaring, dialoger og ved at blive udfordret af andre.

Samspil med de øvrige læreplanstemaer

Alsidig personlige udvikling: Igennem sprog og kommunikation kan børnene udfolde sig, udforske og erfarer sig selv og hinanden når de leger og deltager i aktiviteter på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund. Når vi i vores pædagogiske arbejde drager omsorg for børnene og giver dem tryghed, er det med til at give børnene gåpåmod og lysten til at deltage, så de kan udvikle deres sproglige kompetencer.

Social udvikling: Sproget har stor betydning for børnenes sociale udvikling. For at kunne begå sig socialt, lære empati og lege er det nødvendigt for børnene at lære at kommunikere både med talesproget men også igennem kropssproget. Børn har brug for at blive mødt med positive forventninger, fordi det fremmer børnenes gåpåmod og lysten til at tale. Dette understøtter vi ved at sørge for at børnene indgår i relationer og fællesskaber hvor de føler sig set og hørt uanset hvor de er i deres sproglige udvikling.

Krop, sanser og bevægelse: Når børnene indgår i fællesskaber der handler om kropslige og sanselige indtryk og udtryk, så som sanglege og bevægelseslege, styrker de deres evner til at aflæse og forstå andres gestik, mimik og kropslige udtryk.

Igennem kommunikation lære børnene om deres egen krop. Hvad hedder de forskellige kropsdele og hvordan kan jeg bevæge dem?

I forhold til deres sproglige udvikling er det vigtigt at de har en god mundmotorik, da den har betydning for deres udtalelse af ord og deres evne til at tale.

Natur, udeliv og science: Ude i naturen bruger vi sproget rigtig meget. Vi snakker om det vi ser og sanser og oplever.

Science kommer i spil i forhold til deres sproglige udvikling når vi snakker om blandt andet størrelsesforhold og relations par med børnene. Stor og lille, tung/let, mange/få og over/under. Igennem puslespil er vi også med til at fremme deres sproglige udvikling, da vi snakker med børnene om hvor de forskellige brikker høre til.

Kultur, æstetik og fællesskab: Sprog og kommunikation ses i dette læreplanstema når vi synger og høre musik, når vi læser bøger og når vi udfolder os kreativt og æstetisk. Her sætter vi ord på det børnene laver og har små dialoger med børnene om f.eks. farver og hvad de tegner.

Når vi har forskellige højtider og begivenheder snakker vi med børnene om hvad det handler om.

Ved at være en del af et kulturelt fællesskab med andre kan de lære og tilegne sig sproget igennem erfaring, dialoger og ved at blive udfordret af andre. De får også en forståelse for egne og andres kulturelle baggrund og traditioner.

Miniprojekt – Sangkuffert

Problemstilling: I forhold til læring vil vi gerne øge deres sprogforståelse og deres ordforråd. At de bliver bedre til at lytte og koncentrere sig.

Miniprojektet: Vi vil lave en sangkuffert med rekvisitter og billeder. Sangkufferten indeholder 5 forskellige sange og et rim eller remse.

Projektdeltagere: Det pædagogiske personale og alle børnene i vuggestuen.

Børneperspektiver: Ved at vi visualiserer sangene får børnene en forståelse af hvad vi synger om og kan genkende sangene. At de lære sangene hurtigere og derved bliver mere deltagende.

Professionelt perspektiv: Vi lære hvilke sange der fanger børnene så børnene bliver deltagende og synger med på sangene. Vi lære om det er et godt redskab til at udvikle deres sproglige kompetencer.

Viden og handlemåder: Vi ved at børnene har nemmere ved at koble ord og ting sammen når genstandene bliver visualiseret for dem. Uanset børnenes sproglige kompetencer har de mulighed for at være deltagende, enten ved at lytte, bruge fagter eller ved at synge med.

Plan for miniprojektet: Vi bruger sangkufferten mandag til torsdag til vores samling vi har hver formiddag. Hver 14 dag bliver nogle af sangene skiftet ud.

Børnene skiftes til at trække ting eller billeder op af kufferten.

Dokumentationen vil blive med billeder og videoer som vil vise børnenes deltagelse. Når der er forældre på besøg, får de også et indblik i børnenes deltagelse.

Tidsramme: Til vores samling hver formiddag. Det foregår ved bordene i vuggestuen. Projektet er blevet en fast rutine i vuggestuen.

Evaluering: Miniprojektet er blevet til en succes og er kommet for at blive, så det indgår fast i vores dagligdag.

Det har vist sig at være et godt redskab til at udvikle børnenes sproglige kompetencer og deres evne til at koncentrere sig. De er blevet mere deltagende og bedre til at lytte og efterligner vores fagter.

I starten fik børnene lov til at sidde med den rekvisit de trak op af kufferten, men det blev de ukoncentreret af, da de sad og legede med genstanden i stedet for at være med.

Sammenhæng mellem læringsmiljø og effekt på børns læring: Effekten er at børnene genkender sangene hurtigere. Og de kan koble rekvisitterne til andre ting de møder i hverdagen, så som en sommerfugl, en snegl, frikadeller, en flue osv.

Opfølgning: Vi følger op projektet til vores stuemøder.

Videndeling: Til personalemøder og bestyrelsesmøder.

Refleksioner i forhold til vores miniprojekt – Sangkuffert

Sangkufferten er en aktivitet som er vokseninitierede og en fast rutine hver dag til vores samling. Det er det pædagogiske personale der bestemmer hvilke sange og rekvisitter der skal i kufferten. I starten fik børnene lov til at sidde med de rekvisitter de valgte fra kufferten, men det viste sig at børnene blev uopmærksomme når de sad med tingene og derfor ændrede vi på det, så det er de voksne som sidder med tingene. Børnene får dog stadig lov til at trække ting fra kufferten.

Børnekulturen kommer til udtryk i vores miniprojekt igennem de sange vi synger og visualisering af dem. Vi bruger både gamle og nye sange og derved bliver børnene en del af børnesangkulturen der har været igennem mange år. Sang er også en udtryksform i kulturen.

Sangene i vores kuffert er målrettet den aldersgruppe vi har i vuggestuen. Sangene er korte og nemme at lære og så indeholder de noget børnene kan genkende fra hverdagen, så som kropsdele, dyr eller farver og former.

Uanset børnenes alder og sproglige kompetencer kan alle være med, enten ved at lytte, lave fagter eller ved at synge med. Derved kan børnene deltage på lige fod med de andre.

At synge, lave fagter og have rekvisitter er at lege. Børnene får stimuleret deres fantasi når de skal forstille sig hvad sangene handler om og når de laver fagter.

Børnene får udviklet deres sproglige og kropslige kompetencer når vi synger. Ved at børnene er deltagende og spejler sig i de voksne og hinanden opnår de en erfaring som gør at de bliver trygge og får troen på at de godt kan.

Ved at vi gør sangene visuelle for børnene får de en øget sprogforståelse da vi viser dem hvad vi synger om, de lære at koble ord og ting sammen. Samtidigt er sangkufferten også med til at udvikle deres ordforråd. Sangene bliver genkendelige for dem, hvilket gør at de bliver mere deltagende og derved øver de sproget.

Refleksioner i forhold til de øvrige læreplanstemaer:

Alsidig personlig udvikling: Ved at sangene bliver gjort visuelt for børnene øger det deres interesse og lyst til at deltage. Børnene er deltagende ved at være iagttagende, lyttende, bruge fagter og synge.

Genkendelighed og erfaring gør børnene trygge og giver dem mere gåpåmod og troen på at de godt kan.

Social udvikling: Sangkufferten er med til at skabe et socialt fællesskab, hvor både børn og voksne er deltagende. Børnene er blandt andet deltagende ved at de får lov at vælge sange fra kufferten. Sangkufferten er også med til at skabe en dialog mellem børn og voksne og børnene imellem.

Børnene lærer også at vente på tur, da det ikke er alle børn der hver dag kan få lov vælge sang.

Krop, sanser og bevægelse: Når børnene vælger sang, kommer følesansen i spil da de får lov at røre ved de forskellige rekvisitter.

Ved at vi har gjort har sangene visuelle bliver synssansen stimuleret. Børnene skal også bruge synet når de skal aflæse de fagter vi laver.

Høresansen bliver brugt når børnene og de voksne synger. De skal bruge høresansen til at lære sangen at kende.

Igennem nogle af vores sange får børnene udviklet deres kropslige bevidsthed og bevægelse. Børnene får her lært de forskellige kropsdele at kende. Og hvordan man bruger kroppen.

Natur, udeliv og science: Igennem nogle af vores sange får børnene et kendskab til dyr, mennesker og natur.

Kultur, æstetik og fællesskab: Sangkufferten er gået hen og blevet en del af vores kultur i vuggestuen, da den er kommet for at blive.

Børnene møder også kulturen ved at lære både nye og gamle sange.

Det æstetiske kommer til udtryk ved at vi gør sangene visuelle for børnene. På denne måde er det nemmere for børnene at koble ord og genstande sammen.

Fællesskabet dannes ved at børn og voksne er fælles om en oplevelse og fælles om at opnå en erfaring. Børnene deltager i fællesskabet på tværs af alder og kulturelle baggrund. Dette gør blandt andet at de får respekt for andres kultur og værdier.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Krop, sanser og bevægelse*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- med plads til kropslig udfoldelse og mangfoldighed, hvor børnenes behov og initiativer følges og kropslig sundhed understøttes
- hvor der udvises glæde ved bevægelse, og voksne muliggør kropslig udfoldelse ude som inde samt sikrer plads til både store armbevægelser og ro til fordybelse
- hvor alle sanser påskønnes og udfordres, så børnene får erfaringer med kropslige fornemmelser og følelser gennem leg, rutiner og aktiviteter

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at mestre overgange mellem ro og bevægelse og nyde begge dele
- at tage initiativer til leg og eksperimenter med krop og sanser samt have tillid til og glæde ved bevægelse og sansede indtryk
- at kende til og forstå deres krops funktioner og behov samt reagere hensigtsmæssigt på sanseindtryk og kroppens signaler

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på deres kroppe, sanser og bevægelse.

Krop, sanser og bevægelse

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

De pædagogiske mål:

I vores daglige pædagogiske hverdag ligger en stor del af vores arbejde i at styrke og udvikle børnenes motoriske færdigheder.

Vi starter med at understøtte og opmuntre børnene til at lære de helt basale bevægelser så som kravle, støtte på benene og gå.

Når dette er på plads, er børnene klar til at udforske og eksperimentere med andre måder at bruge kroppen på.

En stor del af vores pædagogiske aktiviteter byder på bevægelse og sanselige oplevelser. Her kommer vi igennem forskellige måder at bruge kroppen på og børnene udvikler deres kropsbevidsthed. Vores aktiviteter kan være at vi går tur med børnene i området så de kan få styrket og øvet deres gå færdigheder. Vi har også i området mulighed for at gå og løbe på bakker og vi kan øve børnene i at gå i forskelligt terræn, vi bruger gynger og rutsjebaner, vi danser og har sanglege, vi klipper, maler og klistre, vi går i gymnastiksalen, vi giver børnene massage, vi har et tumlerum med skumredskaber de kan hoppe, kravle og rutsje på og vi leger med legetøj der udfordre børnenes finmotoriske færdigheder.

Vi gør også meget ud af at lære børnene selvhjulpenhed, så som at de selv skal tage tøj af og på, kravle op og ned ad puslebordet og stolene, i spisesituation hvor de skal lære at drikke selv og spise selv ved at bruge en gaffel eller ske. Vi har også smør selv hvor de ældste børn øver sig i at smøre rugbrød selv. Fra de er 2 år, sidder de som regel ikke i klapvogn mere når vi er ude at gå tur. I stedet går de selv og holder os voksne i hånden eller holder ved vognen.

Det fælles pædagogiske grundlag:

Børnesyn: Alle børnene er med i vores pædagogiske aktiviteter der hvor de er i deres udviklingsniveau men samtidigt med sørger vi også for at udfordre børnene så de hele tiden er i udvikling.

Vi kigger på vores børnegruppe og tilrettelægger vores aktiviteter ud fra børnenes aldersniveau og interesser.

Dannelse og børneperspektiv: Ved at vi præsenterer børnene for mange forskellige aktiviteter der indebærer krop, sanser og bevægelse giver vi børnene mulighed for at lære sig selv og deres krop at kende. De lære hvordan man er sammen med andre på en hensigtsmæssig måde, f.eks. ved at vente på tur, passe på at de ikke kører ind i hinanden på cykler eller løber ind i de andre børn. De lære også at være knap så behovstyret, så deres behov f.eks. ikke behøver at være her og nu.

Leg: Igennem leg udforsker og eksperimenterer børnene mange forskellige måder at bruge kroppen på. Deres sanser bliver også stimuleret igennem legen, via de forskellige sanseindtryk de får. De oplever en bevægelses glæde når de f.eks. rører ved noget, løber rundt, cykler, klatre, ser hvad de andre gør og når de lytter til de andre, alt det de gør når de leger.

Læring: Igennem den erfaring børnene opnår når de bruger deres krop, lære børnene at mestre kroppens bevægelser og sanser. I vores hverdag har vi mange pædagogiske aktiviteter og læringsrum der indebærer kropslige udfoldelser og sanse stimulering. Dette kan være daglige rutiner så som borddækning og tøj af og på. Vi går også i gymnastiksalen, går tur, danser og så har vi et tumlerum.

Børnefællesskaber: Børnene lærer og erfare kropslige indtryk og udtryk ved at være en del af fællesskaber. Her afspejler børnene sig i hinanden og lærer at forstå andre børns og voksnes gestik, mimik og kropslige udtryk. Det fremmer børnenes lyst til deltagelse og til at være aktive når de ser andre gøre det.

Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Alsidig personlige udvikling: Børnene lærer at kende deres krop og dens funktioner. De lærer at reagere hensigtsmæssigt på deres sanseindtryk og kroppens signaler. Jo mere børnene lære at mestre deres krop og sanseindtryk jo større engagement, gåpåmod, livsduelighed og deltagelse kompetence opnår børnene.

Social udvikling: Når børnene er i sociale samspil og relationer med andre styrker og udvikler de deres motoriske færdigheder og kropsbevidsthed. På tværs af aldersgrupper spejler de sig i hinanden og opnår derved en erfaring inden for både deres sociale, følelses og bevægelsesmæssige kompetencer.

Kommunikation og sprog: Kommunikation og sprog ses igennem mimik, gestik, fagter og kropslige udtryk. Kropssproget er med til at understøtte talesproget og gør det nemmere for børnene at tyde og aflæse det vi siger.

Natur, udeliv og science: Naturen er et givent læringsrum for udvikling af kropslig bevægelse, motorik og sanser. Her kan de udfordres i forskelligt underlag og terræn. Deres sanser bliver stimuleret når de mærker forskellige vejrtyper og når de udforsker forskellige fænomener inden for science.

Kultur, æstetik og fællesskab: Igennem kulturelle og æstetiske oplevelser og aktiviteter får børnene stimuleret deres sanser. De indtryk børnene får igennem sådanne oplevelser kommer til udtryk når de f.eks. bliver begejstret, føler glæde eller spænding. Børnenes finmotoriske færdigheder bliver styrket igennem æstetiske processer, så som male, lege med modellervoks, bygge med klodser og klippe. Ved at være en del af et fællesskab lære børnene af hinanden og de lærer at aflæse og forstå hinandens kropssprog. Fællesskabet er også med til at fremme børnenes forståelse af sig selv, hvad de kan og hvad de føler.

Praksisfortælling - sanseuge:

En uge i juni måned skulle vi have temauge om sanserne.

Vi havde fordelt de 5 sanser, føle, høre, lugte, smage og synssansen ud på ugens 5 dage.

Den første dag skulle vi have om følesansen. Vi havde lavet 3 forskellige aktiviteter og fordelt børnene i 3 grupper. Alle børnene kom omkring alle aktiviteter. Den ene aktivitet var en sansebane hvor børnene skulle bevæge sig rundt på forskelligt vis. Sansebanen bestod blandt andet af legoplader, bobleplast og madrasser med forskellige ting under. Under aktiviteten havde alle børn bare fødder, så de rigtig kunne sanse igennem fødderne.

Den næste aktivitet stod på berøring af vand og sand. Først skulle de røre ved tørt sand, her oplever de at sandet bare drysser af deres hænder. Bagefter skulle de dyppe hænderne i vand og derefter i sandet. Her oplevede børnene sandet blev sættende på hænderne. Ved den sidste aktivitet skulle børnene have hænderne ned i kold havregrød. Dette var lidt af en udfordring for nogle af børnene, da det var meget klistret.

Dag 2 stod den på høresans. Her skulle vi høre forskellige lyde og lege med forskellige instrumenter. Vi sad samlet på gulvet hvor vi klappede og bankede på forskellige overflader så som vægge, gulvet og forskellige steder på kroppen. Børnene fik bagefter udleveret forskellige instrumenter som de skulle prøve at spille på og høre at de gav forskellige lyde.

På tredje dag skulle vi bruge lugtesansen. Her havde vi puttet forskellige madvare og krydderier i nogle kopper som børnene skulle lugte til. Børnene kunne ikke se hvad der var i kopperne, så de skulle gætte hvad det var de lugtede til.

På den 4. sansedag skulle vi have udfordret synssansen. Inde i vuggestuen havde vi i det ene rum dækket alle vinduer til med sorte sække så der blev helt mørkt derinde. Rundt omkring havde vi hængt små lyskæder op, så der kom lidt lys nogle steder og så de kunne udforske hvad der var på væggene. Der var også lamper der blinkede. Børnene kom på skift i små grupper ind i rummet sammen med en voksen. Her blev børnenes syn udfordret da de skulle koncentrere sig om at se noget. Det var ikke alle børnene der var lige trygge ved at komme ind i det mørke rum, men alle fik prøvet det.

Den sidste sans, smagssansen skulle bruges den sidste dag, hvor vi afholdte bedsteforældredag sammen med børnehaven. Her skulle børnene bruge deres smagssans når de skulle spise

madpakker sammen med deres bedsteforældre. Inden smagssansen skulle stimuleres, skulle børnene sammen med deres bedsteforældre ud på en sanselig oplevelse. Sammen med børnehaven havde vi lavet forskellige sanselige aktiviteter som børn og bedsteforældre kunne prøve sammen.

Refleksioner i forhold til praksisfortællingen

Sanseugen blev tilrettelagt ud fra børnenes alder og kompetencer. Vi sørgede for at børnene blev udfordret og fik stimuleret deres nysgerrighed.

Børnene var medbestemmende i nogle af aktiviteterne, da de her selv skulle udforske og eksperimentere med sanserne. De kunne selv bestemme hvordan og hvor meget de havde lyst til at deltage.

Ved at vi stimulerede de 5 sanser ved børnene opnåede de en erfaring og en viden og en fornemmelse for hvad sanserne gør ved kroppen.

Fællesskabet kommer til udtryk ved at det er nogle aktiviteter vi har skulle lave sammen. Det at vi lavede aktiviteterne sammen fremmede børnenes engagement og relationer og gjorde at aktiviteterne blev mere givende. Vi var fælles om at få sanselige oplevelser. Efterfølgende har vi kunne bruge sanseugen til en fælles dialog om det vi har oplevet.

Refleksioner i forhold til de øvrige læreplanstemaer:

Alsidige personlige udvikling: Deres personlige grænser for hvad de tør blev udfordret. F.eks. ved at gå med bare tær på forskellige underlag, gå ind i et mørkt rum eller røre ved havregrød med fingrene. Især deres deltagelses kompetencer blev styrket i denne uge. Ved at være i et fællesskab med de andre børn var der plads til både at iagttage og selv styre hvor meget de havde lyst til at være med. Børnene fik mere gåpåmod til at prøve aktiviteterne. De voksnes tilstedeværelse og tilgængelighed gjorde også børnene trygge, så de turde prøve noget mere.

Social udvikling: Børnenes sociale relationer blev styrket igennem den fælles glæde og engagement de fik igennem de sanselige aktiviteter. Igennem deres sociale relationer kunne børnene hjælpe hinanden til at turde prøve aktiviteterne. Både ved at afspejle sig i hinanden men f.eks. også ved at tage hinanden i hænderne og hjælpe hinanden på vej.

Kommunikation og sprog: Igennem aktiviteterne gjorde vi meget ud af at fortælle og sætte ord på det vi skulle.

Vores aktivitet der omhandlede høresansen, kom både kropssprog og talesprog i spil. Her brugte vi fagter, mimik og sange.

Efterfølgende bruger vi oplevelserne fra sanse ugen til dialoger med børnene.

Natur, udeliv og science: Ved vores aktivitet omkring følesansen, kom vi omkring science og natur. Børnene skulle eksperimentere med sand og vand. Først hvad der sker med tørt sand på fingrene og derefter hvad der sker med vådt sand på fingrene.

Kultur, æstetik og fællesskab: De kulturelle og æstetiske oplevelser som sanseugen har budt børnene, har givet dem en kropslig dimension. De har kunne mærke de forskellige oplevelser igennem kroppen, så som spænding, glæde, nysgerrighed og udfordringen ved de ukendte ting.

Børnene har været med til at udtrykke sig æstetisk igennem, musik, sang og lyde.

Afslutningen på ugen blev afholdt i et fællesskab med børnenes bedsteforældre som er en fast kultur i vores hus. Her kunne børnene dele deres oplevelser og prøve forskellige sanselige aktiviteter med deres bedsteforældre.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Natur, udeliv og science*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der understøtter spontan glæde ved naturen, og hvor bæredygtige praksisser udfoldes
- hvor børnenes lyst til at udforske naturfænomener og lege med tal, former og mængdeopfattelser anerkendes og mødes relevant.
- hvor børnene får erfaringer med at genkende, undres og udtrykke sig om årsag, virkning og andre forklaringer på sammenhæng, mens voksne etablerer en bro mellem konkrete oplevelser og naturvidenskabens forståelser og begreber

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- glæde ved og forbundethed med naturen samt kendskab til naturvidenskabeligt og matematisk funderede begreber og forklaringsmodeller.
- erfaringer med at observere og undersøge naturfænomener i den nære og større omverden

- begyndende forståelse for betydningen af bæredygtig udvikling samt mine muligheder for selv at bidrage

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på natur, udeliv og science.

Spireprojekt

Vi vil gerne gøre børn nysgerrige og give dem forståelse på naturens sammenhænge. Det vil vi gøre ved at lave nye planter af frugt eller grønt ved at lave nye planter af færdige frø eller lignende købt i en butik. Vi vil arbejde med at lave tomatplanter fra en frisk tomat, og peberfrugtplanter fra frisk peberfrugt. Vi vil også prøve at lave vores madsplante på samme måde som de øvrige projekter. Vi vil arbejde med projektet i 3 uger og vil tage video samt fotos af forløbet. Når projektet er slut skal børnene have deres egne planter med hjem.

Succeskriteriet er at børnene er optaget af at passe deres planter. Vi vil onsdag og fredag evaluere skriftligt på projektet og justere løbende. Det vil være de børn som er i krudtuglen, de pågældende dage hvor vi planter, som deltager. Begge voksne er deltagende i projektet.

Eva spire

Ons 29/4: der er intet sket, gad vide om der kan lade sig gøre. Børnene er ikke vildt optaget.

Fre 1/5: der er 4 ud ad 9 som pt spire. Hvilket er fint. Måske spire de sidste ikke. Da det måske er ende skiver. Hvis de ikke spire onsdag i næste uge, undersøger vi hvilke skiver der er i potterne. Børnene syntes det er sjovt at der er kommet spire samt at vande dem.

Ons 6/5: Børnene syntes det er sjovt at vande planterne og se der kommer spire op. Sebastian "wauw, der er 3 i min urtepotte". Projektet lykkedes ud over forventning. Alle tomatskiver gav planter. Vi som personaler skal nok lave lidt mere forarbejde med børnene, så de er klar på/over hvad der skal komme ud af forsøget. Vi fandt ud af at man skal bruge gaffatape som navnskilte. Da papir og tape falder af urtepotten.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Kultur, æstetik og fællesskab*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- hvor alle får oplevelser og erfaringer med egne og andres kulturelle normer, traditioner og værdier både som aktive deltagere og tilskuere
- hvor de fysiske rammer og et varieret udbud af materialer og medier inspirerer til at være undersøgende og skabende på tværs af alder, køn samt social og etnisk baggrund
- hvor voksne gennem samskabende praksisser understøtter engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed i forhold til æstetiske ind- og udtryksformer

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at få aktiveret sanser og følelser i samvær med kammerater og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet
- scene- og billedkunst, film, musik og litteratur samt mulighed for at deltage både som tilskuer og udøver
- adgang og kendskab til forskellige materialer og medier samt mulighed for at udfolde sig skabende og undersøgende med og uden voksne

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på kultur, æstetik og dannelse.

Kultur, æstetisk og fællesskab

De pædagogiske mål:

Mål 1: Uanset alder og baggrund indgår børnene i fællesskaber hvor de bliver præsenteret for vores kultur, kulturelle oplevelser og normer.

Vi skaber et socialt fællesskab for børnene så de sammen kan opleve, udforske og erfare kulturen. Børnene oplever kulturen i fællesskaber der kan være aldersopdelt. Her har de rum og mulighed for at udforske og udvikle sig på deres eget niveau. De kan også indgå i et fællesskab der er på tværs af aldersgrupper. Her lærer børnene blandt andet at tage hensyn til hinanden, store som små, og de mindste kan afspejle sig og lære af de større børn.

Mål 2: I vores pædagogiske arbejde kommer kulturen til udtryk igennem den måde vores dagligdag og rutiner er tilrettelagt, den måde vi er sammen på og ved forskellige aktiviteter i forhold til traditioner og begivenheder, så som sommerfest, jule tam tam, bedsteforældredag, fastelavn, fødselsdag og afslutning i vuggestuen. Vi bruger også forskellige udtryksformer så som sang og musik, billeder, bøger og klippe, klistre og male.

Udgangspunkt i det pædagogiske grundlag:

Børnesyn: Vi skaber og tilrettelægger kulturelle og æstetiske rammer, aktiviteter og oplevelser der fanger børnene der hvor de er alders og udviklingsmæssigt. Vi har fokus på at det skal være noget der stimulerer deres fantasi og nysgerrighed og samtidigt udviklende og lærende. F.eks. har vi hverdag samling om formiddagen med børnene. Her har vi en sangkuffert der indeholder forskellige sange og rekvisitter. Og bagefter får de rugbrød og frugt.

Dannelse og børneperspektiv: Igennem vores kultur lære vi børnene hvordan vi er sammen på en god måde og vi giver børnene en forståelse for hinandens værdier og baggrund. Vi lærer dem f.eks. at de ikke må slå eller tage legetøjet fra hinanden og vi snakker med børnene om deres familieforhold.

Vi lader børnene få erfaring med forskellige kreative materialer og redskaber og udtryksformer så de får udviklet og stimuleret deres nysgerrighed og kreativitet. Især ved vores traditioner og begivenheder kommer dette til udtryk. Her laver vi ofte tilhørende kreative ting og synger sange der omhandler begivenheden.

Leg: Børnene oplever og deltager i børnekulturen igennem deres kreativitet, fantasi og nysgerrighed. De leger den ind.

Mange af vores kulturelle værdier, oplevelser og aktiviteter sker igennem leg og sanseoplevelser.

Når børnene f.eks. skal være kreative i forbindelse med højtider, er det oftest ved at klippe og klistre og male. Dette er en leg for dem da de herigennem kan udfolde deres kreativitet og fantasi.

Ved nogle af vores traditioner er børnene klædt ud. Igennem rollelegen, hvor de pludselig skal forestille at være en anden, får de stimuleret deres nysgerrighed og fantasi.

Sange med tilhørende fagter er også en stor del af vores børnekultur. Vi bruger ofte sange når vi skal lære børnene om kulturen.

Læring: I vores pædagogiske hverdag lære vi børnene om forskellige traditioner og begivenheder så som jul, fastelavn, påske og fødselsdag. Vi lære børnene at udvikle deres kreativitet og fantasi når de får lov til at udtrykke sig æstetisk igennem forskellige materialer og udtryksformer.

Børnefællesskaber: Uanset hvilken baggrund og alder børnene har, præsentere vi dem for vores kultur og normer og giver dem kulturelle oplevelser. Vi giver dem muligheden for at blive en del af fællesskabet med de andre børn.

I forhold til æstetik kan børnene inspirere og give ideer til hinanden i fællesskabet. F.eks. laver vi små grupper på tværs af alder når de skal male eller tegne. Ved at de iagttager hvad de andre maler udvikler de deres kreativitet og deres fantasi, som er med til at de selv får ideer og lyst til at være kreativ.

Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Alsidige personlige udvikling: Vi skaber nogle kulturelle pædagogiske rammer, hvor nøgleordene er trykthed og omsorg, så børnene får plads til fordybelse og modet til at deltage, udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til at deltage i fællesskaber. Børnene oplever og deltager i kulturelle og æstetiske aktiviteter og begivenheder på deres eget udviklingsniveau. F.eks. når vi holder samling med vores sangkuffert. Her har vi de samme sange i 14 dage ad gangen, så børnene oplever en trykthed ved at det er genkendeligt og de har ro til at fordybe sig i samlingen.

Social udvikling: Igennem kultur, æstetik og fællesskaber kan børnene lære noget om sig selv og hinanden og derved udvikle empati og relationer. De får stimuleret deres sanser og følelser ved at være aktiv deltagende og tilskuer i kulturelle oplevelser og æstetiske udtryk. Når børnene f.eks. leger med modellervoks, bliver de hurtigt inspireret af hinanden og efterligner det de andre gør. Der opstår et socialt samspil når de bliver inspireret af hinanden og de opnår en anerkendelse fra de andre når deres ide bliver kopieret.

Kommunikation og sprog: Sprog og kommunikation ses når vi synger og høre musik, når vi læser bøger og når vi udfolder os kreativt og æstetisk. Her sætter vi ord på det børnene laver og har små dialoger med børnene om f.eks. farver og hvad de tegner.

Til vores samling om fredagen har vi skiftet sangkufferten ud med en bog hvor vi så har dialogisk højtlesning med børnene. Bogen er den samme i en måned af gangen.

Når vi har forskellige højtider og begivenheder snakker vi med børnene om hvad det handler og lære dem tilhørende sange.

Ved at være en del af et kulturelt fællesskab med andre kan de lære og tilegne sig sproget igennem erfaring, dialoger og ved at blive udfordret af andre. De får også en forståelse for egne og andres kulturelle baggrund og traditioner.

Krop, sanser og bevægelse: Igennem kulturelle og æstetiske oplevelser og aktiviteter får børnene stimuleret deres sanser. De indtryk børnene får igennem sådanne oplevelser kommer til udtryk når de f.eks. bliver begejstret, føler glæde eller spænding. Børnenes finmotoriske færdigheder bliver styrket igennem æstetiske processer, så som male, lege med modellervoks, bygge med klodser og klippe. Ved at være en del af et fællesskab lære børnene af hinanden og de lærer at aflæse og forstå hinandens kropssprog. Fællesskabet er også med til at fremme børnenes forståelse af sig selv, hvad de kan og hvad de føler.

Natur, udeliv og science: Dette kommer til udtryk ved blandt andet leg i sandkassen. Her eksperimenterer børnene sig æstetisk med vådt og tørt sand når de laver sandkager i forskellige former.

Praksisfortælling - Fastelavnsnyt:

Ugen før fastelavn skulle vi i gang med at lave fastelavnsris.

Vi startede med at gå ud i det lidt kolde og våde vejr på børnehavens legeplads og samle nogle grene.

Børnene fandt grene på jorden og de voksne klippede grene af træerne. Herefter puttede børnene grenene i poser. Bagefter skulle vi i gang med at lave fastelavnsrisene.

Børnene skulle lave deres eget fastelavnsris. Først skulle de samle nogle grene i et bundt og binde en snor på. Derefter skulle de pynte det med silkepapir og serpentiner. Da det var færdigt, hjalp de med at lægge det ud på deres garderobepåse, så de kunne få det med hjem. Børnene var meget koncentreret og fordybet i at lave deres eget fastelavnsris. Et par af børnene hjalp også med at lave et fastelavnsris til køkkenet i huset.

Dagen efter skulle vi igen være kreative. Vi har en tradition for at børnene maler den fastelavnstønde de skal slå ned når vi holder fastelavn i vuggestuen. Så det skulle vi i gang med.

Børnene skiftes 2 og 2 til at male på tønden. Dette foregik med maling og pensler og vand. Børnene skulle selv dyppe penslerne i maling og kunne derfor selv bestemme hvilken farve de ville bruge. Børnene ville gerne blive ved med at male det samme sted, så de skulle guides til at male på hele tønden.

Refleksioner i forhold til praksisfortælling.

Vi har tilrettelagt aktivitetens rammer og materialer ud fra børnegruppens alder. Og ud fra det har børnene fået lov til at være selvbestemmende og kreative når de skulle pynte deres fastelavnsris og male på tønden.

Børnene oplevede at de var nødt til at vente på at det blev deres tur til at lave fastelavnsris og male på tønden. Dette var lidt af en udfordring for nogle af børnene.

Legen kom til udtryk da vi var ude at samle grene, hvem kunne finde flest og da de skulle øve sig i at putte grenene i posen. Det at børnene fik lov til at være kreative med at pynte deres fastelavnsris og male tønden var også som leg for dem.

Aktiviteten med at samle grene var noget vi var fælles om og derved opstod der et fællesskab. I fællesskabet skulle vi samarbejde om at samle så mange grene som muligt, så alle kunne få lavet et fastelavnsris.

Aktiviteten har blandt andet lært børnene noget om samarbejde, vente på tur og at være medbestemmende og den har udviklet deres fantasi og kreativitet.

Refleksioner i forhold til de øvrige læreplanstemaer:

Alsidige personlige udvikling: På tværs af alder og udvikling har aktiviteten bidraget til at børnene har kunne udfolde, udforske og erfare. De har kunne udfolde sig med deres personlige indflydelse og kreative udtryk. Ved at få lov til at udforske og være kreative på deres eget niveau har det givet dem mere gåpåmod og deltagelses kompetencer. Erfaringen kommer ved at de har fået lov at prøve noget nyt og ved at afspejle sig i de andre.

Social udvikling: De sociale relationer er blevet styrket og udviklet. Blandt andet ved den del af aktiviteten hvor vi skulle samle grene eller male på tønden. Her skulle børnene være fælles om opgaven. Derudover er relation mellem det enkelte barn og den voksne også blevet styrket i og med en del af aktiviteten stod på en til en kontakt mellem barn og voksen.

Kommunikation og sprog: Vi sætter hele tiden ord på det vi skal gøre og de ting vi bruger. Løbende har vi også dialoger med børnene omkring aktiviteten og om fastelavn.

Krop, sanser og bevægelse: Børnenes sanser bliver stimuleret på forskellige måder ved denne aktivitet. Vi er blandt udenfor og opleve at det er lidt koldt imens vi samler grene, hvoraf nogle af dem er våde. I den kreative proces bliver sanserne stimuleret når de røre ved silkepapir og når de skal male på tønden.

Børnenes finmotorik bliver stimuleret når de skal samle og putte grene i posen, når de skal male med en pensel og når de skal sætte silkepapir på fastelavnsriset.

Natur, udeliv og science: Børnene er ude i naturen og samle grene og derefter bruge dem til at være kreative. Når de maler med forskellige farver og blander dem sammen eksperimenterer de med science.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Hvordan skaber vi en evalueringskultur?

Her beskriver vi, hvordan vi arbejder med den løbende pædagogiske læreplanlægning, samt hvordan forældre og bestyrelse inddrages i evaluering og opfølgning. Formålet med den løbende planlægning og evaluering er, at etablere og regulere vores pædagogiske læringsmiljøer, så børnene trives, lærer, udvikler sig og dannes optimalt. Vi præsenterer her nogle af de metoder og værktøjer vi anvender til dokumentation, refleksion og evaluering af de pædagogiske læringsmiljøer - i relation til vores vurdering af børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

I krudtuglen har stuemøder hver 14. dag. Her planlægger vi de forskellige projekter samt evaluerer dem.

! gang i måneden holder vi personalemøde og her tager vi de forskellige emnet/projekter op og gennemgår dem samt giver feedback og laver en evaluering.

Der er afsat 1 time pr dag til at arbejde med de nye styrkede læreplaner.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan?

Materialet fra de løbende evalueringer, som er beskrevet i forrige afsnit, anvendes som dokumentation for evaluering af det samlede arbejde med den pædagogiske læreplanlægning, der ifølge dagtilbudsloven skal foretages mindst hvert andet år. Formålet med samlede evaluering er, at

28-09-2020

afgøre og redegøre for, i hvilket omfang vi har levet op til det fælles pædagogiske grundlag og de tolv fælles mål under de seks læreplanstemaer.

Der udarbejdes et fælles evalueringsdesign for alle dagtilbud i Faaborg-Midtfyn Kommune, som offentliggøres på kommunens hjemmeside FMK.dk